

LRZ – 4114-003-03/2014
I/14/006

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	I/14/006 – Działania administracji publicznej na rzecz bezdomnych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Michał Bełzek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88242 z dnia 24 lutego 2014 r. (dowód: akta kontroli str.1 – 2)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, 35 – 025 Rzeszów, ul. Jagiellońska 26, zwany w dalszej treści MOPS lub Ośrodek.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Luciana Rozborska, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie. (dowód: akta kontroli str. 3-7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie realizowane na rzecz osób bezdomnych w latach 2011-2013.

Uzasadnienie oceny ogólnej: Powyższa ocena ogólna wynika z ocen cząstkowych obszarów objętych kontrolą. W działalności kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pozytywną ocenę uzasadnia:

- realizacja zadań z zakresu bezdomności ujętych w „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w mieście Rzeszowie w latach 2009-2015”,
- współpraca z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie w zakresie ustalania potrzeb osób bezdomnych na terenie działania Ośrodka,
- posiadanie infrastruktury i zasobów na terenie objętym działaniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- działania podejmowane na rzecz integracji społecznej poprzez pomoc i wsparcie udzielane osobom bezdomnym, w tym pomoc i wsparcie o charakterze doraźnym,

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

- zabezpieczenie środków finansowych na wypłatę świadczeń osobom bezdomnych w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych (zakup żywności, leków, ubrań),
- pomoc na rzecz integracji osób bezdomnych ze społeczeństwem oraz wyjścia z bezdomności,
- współpraca z instytucjami udzielającymi pomocy osobom bezdomnym,

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja działań podejmowanych na rzecz bezdomnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z art.110 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej j.t. Dz.U.2013.182 ze zm. (zwanej dalej „ustawą o pomocy społecznej”), w sprawozdaniach rocznych MOPS-u za lata 2011-2013 dyrektor Ośrodka przedłożyła potrzeby z zakresu pomocy społecznej. I tak: na lata 2011-2013 zgłoszono m.in. potrzebę:

- zabezpieczenia środków finansowych na zapewnienie miejsc w schroniskach dla bezdomnych kobiet i mężczyzn w kwocie 736 tys. zł na każdy rok;
- zabezpieczenie środków finansowych na prowadzenie kuchni dla najuboższych w wysokości 734 tys. zł na każdy rok;

(dowód: akta kontroli str. 8-15)

Podstawowym dokumentem odnoszącym się do działań w zakresie bezdomności podejmowanych przez MOPS jest „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Rzeszowie na lata 2009 – 2015” (zwana dalej „Strategią”), przyjęta przez Radę Miasta Rzeszowa w dniu 28 kwietnia 2009 r. W Strategii określono m.in., iż :

- kierunki działań w zakresie pomocy dotyczyły podnoszenia świadomości społecznej na tematy: bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, przemocy, problemów opiekuńczo-wychowawczych itp. poprzez rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

(dowód: akta kontroli str.16-39)

Organizację z zakresu pomocy społecznej Ośrodka określono w „Statucie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie oraz „Regulaminie organizacyjnym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie”.

W strukturze organizacyjnej Ośrodka wyodrębniono Dział Pomocy Środowiskowej i Świadczeń.

Do zadań ww. Działu należy w szczególności:

- dokonywanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenie z pomocy społecznej;
- opracowywanie projektów strategii i programów z zakresu realizowanych przez MOPS zadań statutowych;
- współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania problemów społecznych, łagodzenia skutków ubóstwa i wykluczenia społecznego;
- pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk lokalnych

(dowód: akta kontroli str. 40-95)

W Ośrodku – poza Strategią – nie określono innych zasad z zakresu realizacji zadań dotyczących zjawiska bezdomności na terenie Miasta Rzeszowa.

Pani Luciana Rozborska dyrektor MOPS-u podała, że „poza działaniami wymienionymi wprost w Strategii, na terenie Miasta Rzeszowa nie podjęto jednolitego

programu osłonowego kierowanego wobec osób bezdomnych, jednak prowadzone działania osłonowe uwzględniają wyznaczone kierunki zapisane w Strategii na lata 2009-2015 tj.:

- Program współpracy Miasta Rzeszowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, który wyznacza priorytetowe obszary współpracy, obejmując sferę zadań m.in. z zakresu pomocy społecznej oraz wspierania reintegracji społecznej i zawodowej osób dotkniętych wykluczeniem społecznym. Zadania te w ramach otwartego konkursu ofert i podpisanej umowy, realizuje Towarzystwo Pomocy im. w. Brata Alberta w Rzeszowie, prowadząc: schronisko dla bezdomnych kobiet i mężczyzn, kuchnię dla najuboższych oraz Centrum Integracji Społecznej;
- Każdy mieszkaniec schroniska dla bezdomnych objęty jest indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, który obejmuje pracę w obszarach: pomocy prawnej, doradztwa w sprawach lokalowych i meldunkowych, współdziałania z poradniami uzależnień, aktywizację zawodową – indywidualne programy zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej;
- W okresie jesienno-zimowym wobec osób bezdomnych prowadzone są działania interdyscyplinarne, w których uczestniczą służby publiczne z terenu Rzeszowa. Realizują one działania określone w „Procedurze postępowania z osobami bezdomnymi wymagającymi pomocy w okresie zimowym”;
- W ramach zawartego porozumienia ze Stowarzyszeniem „Emaus-Rzeszów” podjęto oraz rozszerzono współpracę w ramach partnerstwa na rzecz osób wykluczonych społecznie. Wsparcia na rzecz bezdomnych w postaci żywności, odzieży oraz wsparcia duchowego udziela Caritas Diecezji Rzeszowskiej”.

(dowód: akta kontroli str. 96-148)

1.2. W 2011 r. w Ośrodku zatrudnionych było 90 pracowników socjalnych, co odpowiadało wskaźnikowi określonymu w przepisie art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej. Natomiast w roku 2012 i 2013 zatrudnionych było odpowiednio 93 i 95 pracowników socjalnych tj. o 3 i 5 osób więcej ponad ww. wskaźnik.

(dowód: akta kontroli str. 149)

W okresie objętym kontrolą MOPS nie korzystał z pracy wolontariuszy, ponieważ jak wyjaśniła dyrektor Ośrodka wszelkie działania dotyczące pomocy dla osób bezdomnych zaangażowani są wolontariusze współpracujący z Towarzystwem Pomocy św. Brata Alberta. Działania te obejmują:

- w okresie jesienno-zimowym, wspólnie z pracownikami MOPS-u, patrole monitorujące miejsca pobytu osób bezdomnych;
- udział w akcjach charytatywnych podejmowanych na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych;
- praca na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i patologii społecznej.

(dowód: akta kontroli str. 150-151)

Na podstawie 20 losowo wybranych akt pracowników socjalnych, tj. 21% spośród wszystkich zatrudnionych w MOPS stwierdzono, iż wszyscy posiadali kwalifikacje określone w art. 116 i 156 ustawy o pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli str. 152-154)

W strukturze organizacyjnej MOPS nie wyodrębniono zespołu realizującego zadania w zakresie pracy i integracji społecznej, w tym na rzecz osób bezdomnych.

Składająca wyjaśnienia dyrektor MOPS-u stwierdziła, że zadania te realizują pracownicy socjalni, działający bezpośrednio w rejonach opiekuńczych, którzy obejmują wsparciem osoby bezdomne przebywające na terenie Rzeszowa. Dodatkowo, za diagnozę potrzeb osób bezdomnych, mieszkańców Schroniska, odpowiedzialny jest jeden z pracowników socjalnych, zatrudnionych w Rejonie nr 1, który swym zasięgiem działania obejmuje Schronisko.

(dowód: akta kontroli str. 150)

1.3. Według danych MOPS na terenie Miasta Rzeszowa przebywało Liczba osób bezdomnych w 2011 r. – 159 osób, w 2012 r. – 141 osoby i w 2013 r.; 146 osób.

Dane dotyczące gromadzenia się i przebywania osób bezdomnych pozyskiwano od Towarzystwa Pomocy św. Brata Alberta (prowadzącego na terenie Miasta Rzeszowa schroniska dla bezdomnych) oraz służb zaangażowanych w rozwiązywanie problemów bezdomności tj. pracowników socjalnych Ośrodka, Policję, Straż Miejską, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego. Za bezdomnego uważano osoby mieszkające w Schroniskach a także osoby przebywające na terenie Rzeszowa: w altankach działkowych, na terenie zalewu, na terenie sklepów wielkopowierzchniowych, w okolicach dworca PKP i PKS. Rejestr osób bezdomnych na terenie Rzeszowa prowadzi Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta jako podmiot, który jest odpowiedzialny za realizację zadań w zakresie pracy z osobami bezdomnymi.

(dowód: akta kontroli str. 155-159)

Na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Rzeszowa powołano zespół zadaniowy, który w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. przeprowadził liczenie osób bezdomnych przebywających w granicach administracyjnych Miasta Rzeszowa. Do badania zostali zaangażowani funkcjonariusze Policji, Straży Miejskiej, pracownicy Ośrodka, wolontariusze. Ankieterzy dotarli do 205 osób, z czego 89 % (183 osób) przebywało w schroniskach, noclegowniach, szpitalach, ZOL-ach, Zakładzie Karnym, Izbie Wyrzecznień, pozostałe 11 % (22 osoby)) stanowiły osoby spotkane na ulicach, dworcach, pustostanach i innych miejscach niemieszkalnych.

(dowód: akta kontroli str. 160)

Z wyjaśnień Dyrektora Ośrodka wynika, że szacując liczbę osób bezdomnych, które mogą przebywać na terenie Miasta Rzeszowa w okresie zimowym, opierano się na liczbie osób bezdomnych przebywających na terenie gminy w latach poprzednich. W latach objętych kontrolą na terenie Rzeszowa nie odnotowano przypadków odmrożenia lub śmierci w wyniku wyziębienia osoby bezdomnej.

(dowód: akta kontroli str.155-157)

W ramach standaryzacji usług świadczonych i profilaktyki działań na rzecz osób bezdomnych na terenie Rzeszowa w okresie objętym kontrolą podejmowane były następujące działania:

- w okresie zimowym od 15 listopada do 15 marca, uruchamiane były trzy dodatkowe punkty wydawania gorących posiłków, które były zlokalizowane na terenie miasta,
- Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta odpowiedzialny był za rozstawienie koksowników na terenie miasta, chroniąc tym samym mieszkańców i osoby bezdomne przed odmrożeniem i zamarznięciem,
- Dyrektor MOPS organizował narady robocze, gdzie ustalane były na dany okres "Procedury postępowania z osobami bezdomnymi wymagającymi pomocy w okresie zimowym", w których uczestniczyli przedstawiciele służb publicznych działających na rzecz społeczności lokalnej,

- organizowane były wyjazdy z ciepłą herbatą i posiłkiem, do osób bezdomnych przebywających na terenie miasta, które w okresie zimowym nie chciały skorzystać z pobytu w schronisku.

(dowód: akta kontroli str. 155-157)

1.4. W okresie objętym kontrolą na terenie M. Rzeszowa funkcjonowały 2 schroniska dla osób bezdomnych (w tym 1 dla mężczyzn i 1 dla kobiet zlokalizowane na terenie Raclawówki) oraz 1 hostel.

W latach 2011-2013 schroniska i hostel usytuowane na terenie Miasta Rzeszowa i miejscowości Raclawówka prowadzone były przez Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta i dysponowały: 38 do 50 miejsc dla bezdomnych kobiet, 72 do 80 miejsc dla bezdomnych mężczyzn, a w sytuacjach kryzysowych do 120 miejsc noclegowych oraz 9 miejscami w hostelu.

(dowód: akta kontroli str. 161-162)

W dniu 30 marca 2011 r. została zawarta umowa wieloletnia nr 1 z Rzeszowskim Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie na okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. W zakresie świadczonych usług umowa przewidywała: zapewnienie miejsc w schroniskach dla bezdomnych kobiet i mężczyzn tj.: całodobowego schronienia bezdomnym, możliwości korzystania z łaźni, pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, prowadzenie pracy wychowawczej i resocjalizacyjnej, pomoc w odzyskaniu zagubionych i utraconych dokumentów, pomoc w znalezieniu zatrudnienia, uzyskania świadczeń społecznych lub innej pomocy socjalnej, wspieranie w walce z uzależnieniami, pomoc w usamodzielnieniu się i powrocie do tzw. normalnego życia oraz współpraca z innymi organizacjami pomocowymi działającymi na rzecz bezdomnych. Na realizację zadań objętych umową w 2011 r. przyznano dotację w kwocie 736 000 zł. Aneksami nr 1 z dnia 7 lutego 2012 r. i 30 stycznia 2013 r. ustalono wysokość dotacji na 2012 i 2013 rok, która stanowiła kwotę 736.000 zł.

(dowód: akta kontroli str. 163-174)

Z placówek prowadzonych przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta (według sprawozdań końcowych z wykonania zadania publicznego), w 2011 r. skorzystało ok. 95 bezdomnych mężczyzn i ok. 21 bezdomnych kobiet. W 2012 r. w schronisku przebywało 282 osoby bezdomne (218 mężczyzn i 64 kobiety). W 2013 r. ok. 291 osób bezdomnych tj. 224 mężczyzn i 67 kobiet.

(dowód: akta kontroli str. 175-195)

W dniu 30 marca 2011 r. z Rzeszowskim Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie zawarto umowę nr 2 na prowadzenie kuchni dla najuboższych. Umowa określała świadczenie usług w zakresie: prowadzenia kuchni dla najuboższych tj.: przygotowanie i wydawanie minimum 2.000 gorących posiłków dziennie, zapewnienie wydawania gorących posiłków w uruchamianych w okresie zimowym dodatkowych punktach wydawania posiłków na terenie miasta. W 2011 r. całkowity koszt dotacji określonej ww. umową wyniósł 906.200 zł. Aneksami nr 1 z dnia 7 lutego 2012 r. i 30 stycznia 2013 r. ustalono wysokość dotacji na lata 2012-2013, która wynosiła odpowiednio: 934.000 zł i 929.000 zł.

(dowód: akta kontroli str. 196-206)

W latach 2011-2013 r. (według sprawozdań końcowych z wykonania zadania publicznego) ok. 2.000 osób bezdomnych, ubogich i nisko uposażonych korzystało codziennie z gorących posiłków przygotowywanych przez kuchnię prowadzoną przez Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta.

(dowód: akta kontroli str. 207-227)

W dniu 12 kwietnia 2011 r. została zawarta umowa wieloletnia z Rzeszowskim Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie obejmująca okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. Umowa dotyczyła świadczenia usług w zakresie prowadzenie reintegracji społecznej i zawodowej dla co najmniej 20 osób dotkniętych wykluczeniem społecznym: bezdomnych, długotrwale bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków (po zakończeniu leczenia), zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Umowa obejmowała: zorganizowanie warsztatów psychoedukacyjnych, mających na celu podniesienie umiejętności interpersonalnych uczestników, zorganizowanie warsztatów doradztwa zawodowego, organizowanie kursu obsługi komputera, zorganizowanie kursów zawodowych, indywidualne wsparcie (dyżur psychoterapeuty oraz dyżur doradcy zawodowego) oraz zapewnienie: szkolenia bhp, badań lekarskich, materiałów szkoleniowych, posiłku w trakcie zajęć i dowozu uczestników.

(dowód: akta kontroli str. 228-238)

W 2011 r. w zajęciach Centrum Integracji Społecznej brało udział 22 osoby dotknięte wykluczeniem społecznym. W 2012 r. 24 osoby, a w 2013 r. 20 osób dotkniętych wykluczeniem społecznym.

W latach 2012-2013 w sprawozdaniach z wykonania zadania publicznego pn. „Prowadzenie reintegracji społecznej i zawodowej dla co najmniej 20 osób dotkniętych wykluczeniem społecznym: bezdomnych, długotrwale bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków (po zakończeniu leczenia), zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej” złożonych przez Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta zweryfikowanych i przyjętych przez MOPS wymieniono 10 zrealizowanych tematów warsztatów i kursów, które pozwoliły uczestnikom na zdobycie lub podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych umożliwiającymi pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym.

W wyniku analizy list uczestników warsztatów i szkoleń przeprowadzonych ww. zakresie w latach 2012-2013 stwierdzono, że nazwiska uczestników na poszczególnych szkoleniach, warsztatach nie powtarzały się.

(dowód: akta kontroli str. 239-270, 326-329)

W okresie objętym kontrolą Miasto Rzeszów współpracowało z 3 stowarzyszeniami/organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania problemów osób bezdomnych t.j:

- Stowarzyszenie Pomocy im. Brata Alberta (2 schroniska dla osób bezdomnych, w tym 1 dla mężczyzn i 1 dla kobiet, kuchnię i stołówkę dla bezdomnych i ubogich, łaźnię dla bezdomnych, Hostel dla osób bezdomnych oraz Centrum Integracji Społecznej);
- Caritas Diecezji Rzeszowskiej (w zakresie pomocy żywnościowej, odzieżowej i duchowej);
- Stowarzyszenie „Emaus - Rzeszów” (w zakresie zabezpieczenia w żywność, odzież i obuwiu dla osób wykluczonych społecznie).

(dowód: akta kontroli str. 96-99)

1.5. W latach 2011, 2012 i 2013 na terenie działania Ośrodka funkcjonowały punkty wydawania gorących posiłków dla osób potrzebujących i były to:

- kuchnia i stołówka dla bezdomnych i ubogich, wydająca dziennie ok. 2.000 gorących posiłków;

- kuchnia i stołówka Schroniska dla bezdomnych kobiet w Raclawówce, wydająca dziennie do 50 gorących posiłków;

- w okresie zimowym – od 15 listopada do 15 marca (każdego roku) otwieranych było dodatkowych 3 punkty wydawania gorących posiłków zlokalizowanych na terenie Miasta Rzeszowa. Każdy z tych punktów wydawał dziennie ok. 60 gorących posiłków;

- w okresie zimowym organizowane były „wyjazdy kontrolne” z ciepłym posiłkiem i herbatą w miejsca, w których znajdowali się bezdomni.

(dowód: akta kontroli str. 271-278)

Pomoc udzielona osobom bezdomnym poprzez: zapewnienie niezbędnej odzieży, środków higieny osobistej oraz pomocy medycznej, dotyczyła: w 2011 r. 943 osób, w 2012 r. 1.150 osób, a w 2013 r. 1.400 osób.

(dowód: akta kontroli str.271-278)

W okresie objętym kontrolą w schroniskach dla osób bezdomnych, prowadzonych przez Rzeszowskie Towarzystwo im. św. Brata Alberta, spoza gminy Rzeszów przebywało – w 2011 r. 168 osób, w 2012 r. 173 osoby, a w 2013 r. 180 osób.

(dowód: akta kontroli str.273)

W złożonym wyjaśnieniu Pani Luciana Rozborska - Dyrektor Ośrodka podała, że „wszystkie osoby przyjęte do schroniska przebywają tam na równych prawach”.

(dowód: akta kontroli str.271-278)

W latach 2011-2013 Prezydent Miasta Rzeszowa, przyznał siedem lokali socjalnych osobom bezdomnym przebywającym wcześniej w schronisku dla bezdomnych.

(dowód: akta kontroli str.274)

Do indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności w 2011 r. przystąpiło 287, w 2012 r. 119, a w 2013 r. 128 osób bezdomnych. Programem wychodzenia z bezdomności objęta była każda osoba trafiająca do schroniska. Program ten obejmował: zdiagnozowanie źródeł problemów życiowych osób bezdomnych, indywidualną pracę z osobą – wytyczanie zadań krótko i długoterminowych, pomocy w leczeniu uzależnień, kontrolowanie stanu zdrowia, kierowanie do specjalistów, praca nad reintegracją społeczną i zawodową m.in. w Centrum Integracji Społecznej, podejmowanie pracy i zamieszkanie w Hostelu, jako ostatni etap pracy z osobami bezdomnymi przed usamodzielnieniem się. W schroniskach realizowane były również działania osłonowe polegające m.in. na: całodziennym wyżywieniu, zapewnieniu noclegu, pomocy w uzyskaniu zagubionych dokumentów, pomocy w postaci zakupu leków, itp. W wyniku oddziaływań indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności usamodzielniało się (powrót do środowiska rodzinnego, przydział lokalu socjalnego) w 2011 r. 11 osób, w latach 2012 – 2013 po 13 osób.

(dowód: akta kontroli str. 271-279)

Zasady i formy udzielania pomocy prawnej, doradztwa w sprawach lokalowych, meldunkowych, współdziałania z poradniami uzależnień, udzielania pomocy psychologicznej oraz organizowania zajęć terapeutycznych, mających na celu integrację ze społeczeństwem określone zostały w umowie zawartej między Miastem Rzeszów w imieniu którego występował Zastępca Prezydenta, a Rzeszowskim Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie. W wyniku prowadzonych działań pomocą prawną objęto w 2011 r. 53, w 2012 r. 42, a w 2013 r. 45 bezdomnych, oraz odpowiednio 53, 41 i 54 bezdomnym udzielono pomocy w pisaniu różnego rodzaju pism. Sporządzenie wniosku na orzecznictwo w sprawie ustalenia

stopnia niepełnosprawności 61, 30 i 43 bezdomnych, kierowanie na leczenie odwykowe 15, 11 i 8, udzielono pomocy psychologicznej 31, 26 i 29 bezdomnym.

(dowód: akta kontroli str. 280-281)

W latach 2011-2013 podejmowane były działania przez Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie, jako podmiot odpowiedzialny za pracę z osobami bezrobotnymi na terenie gminy w zakresie aktywizacji zawodowej umożliwiając powrót osobom bezdomnym na rynek pracy m.in. poprzez poradnictwo w zakresie aktywizacji zawodowej. W ramach realizacji projektu „Program Operacyjny - Kapitał Ludzki” w 2011 r. wsparciem objęto 31 osób z czego 22 osoby objęto zatrudnieniem socjalnym (w tym 4 osoby bezdomne). W 2012 r. takim wsparciem objęto 34 osoby, w tym 28 osób objęto zatrudnieniem socjalnym (w tym 4 osoby bezdomne). W 2013 r. wsparciem objęto 116 osób, w tym 20 osób objęto zatrudnieniem socjalnym (w tym 8 osób bezrobotnych), które otrzymywały przez okres minimum 7 miesięcy świadczenia integracyjne. Prowadzone były również dla uczestników: warsztaty psychoedukacyjne, warsztaty z doradcą zawodowym, kursy obsługi komputera oraz kursy zawodowe (magazyniera, obsługa wózków widłowych, kucharza, cukiernika, fryzjera). Zatrudnienie osób bezdomnych przez Towarzystwo im. św. Brata Alberta w ramach prac społecznie użytecznych, stażu oraz umowy zlecenia w kontrolowanym okresie wyniosło: w 2011 r. 11, w 2012 r. 7 osób oraz w 2013 r. 18. Ponadto w latach objętych kontrolą 8 osób bezrobotnych zostało zatrudnionych jako opiekunki środowiskowe, 17 osób jako pracownicy sezonowi oraz 12 osób bezdomnych zawarło umowę o pracę samodzielnie.

(dowód: akta kontroli str. 271-279)

MOPS w Rzeszowie prowadzi stronę internetową www.mops.rzeszow.pl, na której wymienione są telefony czynne całą dobę do instytucji zajmujących się m.in. pomocą bezdomnym, telefony Ośrodka oraz Rejonów Opiekuńczych z terenu Rzeszowa, wymienione placówki dla osób bezdomnych z adresami i numerami telefonów. Wydawane były również plakaty informujące bezdomnych o możliwości uzyskania pomocy w schronisku, które były rozwieszane na dworcach PKP i PKS w Rzeszowie. O możliwości pomocy dla bezdomnych informują strony internetowe Rzeszowskiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta i Wojewody Podkarpackiego

(dowód: akta kontroli str. 282-289)

Z wyjaśnień Pani Luciany Rozborskiej - Dyrektora MOPS w sprawie działań o charakterze prewencyjnym wynika m.in., że informacje dotyczące pomocy bezdomnym w badanym okresie, rozpowszechniano: na stronach internetowych – MOPS-u, Rzeszowskiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, Wojewody Podkarpackiego oraz na plakatach informujących bezdomnych o możliwości uzyskania pomocy w schronisku rozwieszanych na dworcach PKP i PKS w Rzeszowie.

(dowód: akta kontroli str. 271-278)

1.6. Wydatki Ośrodka na pomoc udzieloną osobom bezdomnym w 2011 r. wynosiły 191.139,04 zł i stanowiły one 0,28% udziału w wydatkach MOPS-u ogółem i 0,20% w wydatkach przeznaczonych na pomoc społeczną Miasta Rzeszowa. W 2012 r. wydatki te wynosiły 111.796 zł i stanowiły one 0,16 % udziału w wydatkach MOPS-u ogółem i 0,11 % w wydatkach przeznaczonych na pomoc społeczną. W 2013 r. wydatki te wynosiły 190.869,62 zł i stanowiły one 0,26% udziału w wydatkach MOPS-u ogółem i 0,18 % w wydatkach przeznaczonych na pomoc społeczną.

(dowód: akta kontroli str. 290-293)

W okresie objętym kontrolą wydatki poniesione na pomoc osobom bezdomnym wyniosły ogółem:

- w 2011 r. – 191.139,04 zł; w 2012 r. – 111.796,65 zł; w 2013 r. – 190.869,62 zł.

W strukturze wydatków poniesionych przez MOPS na rzecz osób bezdomnych najwyższy wskaźnik obejmują wypłacone wydatki na zasiłki stałe (54,8 % w 2011 r., 44,8 % w 2012 r. i 52,5 % w 2013 r.), wypłacone zasiłki okresowe (odpowiednio: 23,6 %, 21,6 % i 19,8 %), wypłacone zasiłki celowe na zakup żywności, leków, ubrań i opału (odpowiednio: 10,9 %, 24,2 % i 13,3 %), pokrycie kosztów schronienia w formie zasiłków celowych (odpowiednio 2,6 %, 5,4% i 9,6 %), składki na ubezpieczenie społeczne (odpowiednio: 3,9 %, 4,0 % i 4,8%). Poszczególnymi formami pomocy w badanym okresie objęto od 22 (wydatki związane z zasiłkami stałymi w 2011 r.) do 80 (liczba osób , które korzystały z zasiłków celowych na zakup żywności, leków, ubrań i opału w 2013 r.) osób bezdomnych.

(dowód: akta kontroli str. 291-293)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Współpraca z instytucjami udzielającymi pomocy osobom bezdomnym.

Opis stanu
faktycznego

Uchwałami Rady Miasta Rzeszowa : nr III/52/2010 z dnia 28 grudnia 2010 r., nr XXI/442/2011 z dnia 29 listopada 2011 r. oraz nr XLIV/856/2012 z dnia 18 grudnia 2012 r. Miasto Rzeszów wdrożyło „Program współpracy Miasta Rzeszowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie” w latach objętych kontrolą.

(dowód: akta kontroli str. 101-147)

W latach 2011-2013 Ośrodek zawarł porozumienia: z Powiatowym Urzędem Pracy w Rzeszowie, Stowarzyszeniem „Emaus-Rzeszów” dotyczące współpracy w ramach Partnerstwa na rzecz osób wykluczonych społecznie - mieszkańców Miasta Rzeszowa.

(dowód: akta kontroli str. 101-147)

Z wyjaśnień Pani Ireny Marszałek - zastępcy Dyrektora MOPS-u wynika, że „Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie realizując ustawowe zadania w zakresie bezdomności, w badanym okresie podejmował interdyscyplinarną współpracę z jednostkami, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz społeczności lokalnej. Praca na rzecz osób bezdomnych prowadzona była wspólnie ze Strażą Miejską, Policją, Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Rzeszowa, Centrum Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Rzeszowie, Powiatowym Urzędem Pracy w Rzeszowie, Wydziałem Spraw Obywatelskich UM Rzeszów, Wydziałem Ewidencji Ludności UM Rzeszów, Wydziałem Zdrowia UM Rzeszów, szpitalami funkcjonującymi na terenie Rzeszowa, Caritas Diecezji Rzeszowskiej, Stowarzyszeniem „Emaus-Rzeszów” oraz Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie. Zakres współpracy obejmował: w okresie zimowym pracownicy

socjalni MOPS Rzeszów wspólnie z funkcjonariuszami Policji, Straży Miejskiej oraz pracownikami Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta monitorowali miejsca, gdzie mogą przebywać bezdomni, celem rozpoznania ich potrzeb i zapewnienia im wsparcia w Schronisku dla osób bezdomnych”.

(dowód: akta kontroli str. 294-297)

Z informacji uzyskanej z Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie wynika m. im., że Urząd nie prowadzi ewidencji osób bezdomnych. Prowadzi natomiast ewidencje osób bezrobotnych i poszukujących pracy bez stałego adresu zameldowania w mieście Rzeszowie. W okresie 2011-2013 figurowało w ewidencji 9 osób bez stałego adresu zameldowania.

(dowód: akta kontroli str. 301-302)

W złożonym wyjaśnieniu Pani Irena Marszałek - Zastępca Dyrektora Ośrodka podała, że MOPS nie zgłaszał zastrzeżeń do współpracy z Policją, Strażą Miejską oraz innymi instytucjami wspierającymi osoby bezdomne. Ponadto nie występował z wnioskiem do straży pożarnej oraz sanepidu o przeprowadzenie kontroli miejsc przebywania osób bezdomnych na terenie Miasta Rzeszowa”.

(dowód: akta kontroli str. 296-297)

W latach 2011-2013 w schroniskach dla bezdomnych (prowadzonych przez Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta) prowadzone były kontrole m.in. przez straż pożarną w zakresie ochrony przeciwpożarowej, kontrole sanitarne, okresowe kontrole przewodów kominowych oraz kontrole stanu technicznego budynków. Wydane w wyniku tych kontroli zalecenia, m.in. wytykowania i odmalowania pomieszczeń magazynowych, doprowadzenie do należytego stanu technicznego kratki wentylacyjnych w łazienkach, zapewnienia odpowiednich warunków ewakuacji poprzez dostosowanie długości dojścia ewakuacyjnego z pomieszczeń mieszkalnych znajdujących się na kondygnacjach nadziemnych (Schronisko w Raclawówce) były na bieżąco realizowane.

(dowód: akta kontroli str. 294-297; 303-325)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli², kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni

² Dz. U. z 2012 r., poz. 82

od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia   kwietnia 2014 r.

Kontroler
Specjalista kontroli państwowej

Michał Belżek

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor

Wiesław Motyka